
Humanitær og medisinsk krise i Iran

DEBATT

DIANOSH DINPARVAR

Dianosh Dinparvar er spesialist i øyesykdommer og avtalespesialist i Askim.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

De siste ukene har Iran vært åsted for det som nå fremstår som en av de mest omfattende voldelige undertrykkelsene av sivile i nyere tid. Etter fredelige demonstrasjoner som startet rett før nyttår, har situasjonen eskalert dramatisk.

Brutalt: Demonstranter i Shiraz blokkerte en gate 9. januar 2026 under protestene som hadde utviklet seg fra økonomisk frustrasjon til åpen regimekritikk. Demonstrantene har blitt møtt med vold, streng sensur og informasjonsløkk. Foto: Abacea/NTB

Ifølge rapporter fra pålitelige kilder og vitnebeskrivelser på bakken, kan over 30 000 mennesker i Iran ha blitt drept og flere tusen skadet i løpet av kort tid (1, 2). I tillegg skal titusenvis være arrestert og fengslet (2). Dette representerer ikke bare en politisk og humanitær krise, men også en dypt alvorlig medisinsk og etisk krise.

Angrep på pasienter

Det foreligger sterke og rystende rapporter om at pasienter har blitt arrestert eller drept etter å ha mottatt medisinsk behandling, inkludert tilfeller der personer skal ha blitt skutt etter overføring til postoperative avdelinger (3–5). Videre finnes vitnesbyrd om at kirurger og andre helsearbeidere har forsøkt å skjule eller holde pasienter inne på operasjonsstuer for å beskytte dem mot represalier etter behandling (4).

«Det foreligger sterke og rystende rapporter om at pasienter har blitt arrestert eller drept etter å ha mottatt medisinsk behandling»

Dette er direkte brudd på grunnleggende medisinsk etikk, Genèvekonvensjonene og internasjonale normer for beskyttelse av pasienter og helsepersonell i konflikt- og krisesituasjoner.

Omfattende skader og varig blindhet

Særlig alvorlig er rapportene om systematiske øyeskader etter bruk av hagle- og pelletsammunisjon rettet mot ansiktet (3, 5, 6). Ved Farabi Eye Hospital i Teheran skal det alene ha blitt registrert rundt tusen alvorlige øyeskader (3). Hvor mange på landsbasis som kan ha mistet synet permanent, er usikkert. Dette følger et urovekkende mønster kjent fra tidligere protester i Iran i 2022, hvor tilsvarende taktikker ble rapportert brukt mot sivile.

«Særlig alvorlig er rapportene om systematiske øyeskader etter bruk av hagle- og pelletsammunisjon rettet mot ansiktet»

Til tross for omfattende sensur har det kommet frem sterk fotografisk dokumentasjon, blant annet gjennom internasjonalt pressearbeid og samarbeid med prisvinnende fotografer som dokumenterer skader, overgrep og humanitære konsekvenser.

Det er også rapportert at leger, sykepleiere og annet helsepersonell har blitt arrestert, overvåket eller truet som følge av sitt arbeid med å behandle skadde demonstranter (7, 8). Dette skaper et klima av frykt og hindrer nødvendig helsehjelp til sivile i nød. Samtidig beskrives en situasjon med streng sensur, kontroll og informasjonsblokkade, noe som gjør dokumentasjon vanskelig og setter helsepersonell og pasienter i ytterligere fare (9).

En appell til Legeforeningen

Som lege og medlem av den medisinske profesjon opplever jeg det som en faglig, etisk og humanitær plikt å bringe dette til oppmerksomhet. Jeg vil oppfordre Den norske legeforening til å anerkjenne situasjonen i Iran som en alvorlig medisinsk og humanitær krise. Videre ber jeg foreningen om å fordømme angrep på pasienter og helsepersonell, støtte krav om uavhengig internasjonal gransking, bidra til beskyttelse av iranske helsearbeidere og vurdere humanitære og faglige tiltak for ofrene.

«Jeg vil oppfordre Den norske legeforening til å anerkjenne situasjonen i Iran som en alvorlig medisinsk og humanitær krise»

Når pasienter straffes for å søke behandling, og leger risikerer represalier for å redde liv, utfordres selve fundamentet for medisinsk praksis. Stillhet i møte med dette vil kunne oppfattes som aksept.

LITTERATUR

1. Serjoie KA, Saberi R, Jamalpour F. Iran Protest Death Toll Could Top 30,000, According to Local Health Officials. TIME 25.1.2026. <https://time.com/7357635/more-than-30000-killed-in-iran-say-senior-officials/> Lest 29.1.2026.
2. Lepperød T. – Det er ikke urealistisk at vi snakker om 20.000 eller 30.000 drepte, sier talsmann for Iran Human Rights. Nettavisen 28.1.2026. <https://www.nettavisen.no/nyheter/iran-kan-vare-var-tids-storste-massakre-av-demonstranter/s/5-95-2848791> Lest 29.1.2026.
3. Pakzad S. 'Don't take us to a hospital': Iran protesters treated in secret to avoid arrest. BBC 28.1.2026. <https://www.bbc.com/news/articles/c5yx015nkplo> Lest 29.1.2026.
4. Barazesh S, Lepperød T. Iransk lege: Demonstranter ble nektet livreddende hjelp. Nettavisen 28.1.2026. <https://www.nettavisen.no/nyheter/iransk-lege-demonstranter-ble-nektet-livreddende-hjelp/s/5-95-2848870> Lest 29.1.2026.
5. Le Poidevin O, Hafezi P. Iran detaining protesters being treated in hospitals as part of crackdown, says UN expert. Reuters 26.1.2026. <https://www.reuters.com/world/middle-east/iran-detaining-protesters-being-treated-hospitals-part-crackdown-says-un-expert-2026-01-26/> Lest 29.1.2026.
6. Parent D, Christou W. Hundreds of gunshot eye injuries found in one Iranian hospital amid brutal crackdown on protests. The Guardian 13.1.2026. <https://www.theguardian.com/global-development/2026/jan/13/hundreds->

of-gunshot-eye-injuries-found-in-one-iranian-hospital-amid-brutal-crackdown-on-protests Lest 29.1.2026.

7. Parent D. Iran accused of 'campaign of revenge' as doctors arrested for treating protesters. The Guardian 29.1.2026.

<https://www.theguardian.com/global-development/2026/jan/29/iran-doctors-arrested-treating-injured-protesters> Lest 29.1.2026.

8. Hengaw. Iran arrests Dr. Alireza Golchini for treating injured protesters, charges him with "waging war against God".

<https://hengaw.net/en/news/2026/01/article-205> Lest 29.1.2026.

9. Anonymous. 'Pools of blood, hundreds of gunshots': I am a surgeon in Iran - this is the horror I've witnessed in the crackdown. The Guardian 25.1.2026.

<https://www.theguardian.com/global-development/2026/jan/25/iran-protest-doctor-first-hand-account-shooting-of-protestors> Lest 29.1.2026.

Publisert: 30. januar 2026. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.26.0076

Mottatt 26.1.2026, godkjent 30.1.2026.

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 28. juni 2026.